

**โครงการ ๑ อปท. ๑ สวนสมุนไพร เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖**

๑. หลักการและเหตุผล

จากสถานการณ์ความผันผวนและมีการเปลี่ยนแปลงของโลก (VUCA World) ประกอบกับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ต่อการดำรงชีวิตของประชาชน และระบบการแพทย์และการสาธารณสุขทั่วโลก ทำให้ทุกประเทศทั่วโลกตระหนักถึงความมั่นคงและความยั่งยืนทางยาซึ่งยาจากสมุนไพร เป็นอีกหนึ่งความหวัง ดังจะเห็นได้จากหลายประเทศเร่งค้นหาและศึกษาวิจัยยาจากผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ ซึ่งประเทศไทยถือว่าเป็นแหล่งกำเนิดของสมุนไพรที่หลากหลาย มีภูมิปัญญาการใช้สมุนไพรเป็นยารักษาโรคมายาวนาน มีนักวิทยาศาสตร์ที่มีความรู้ความสามารถ รวมทั้งมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาจากสมุนไพรเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน เป็นผลให้ประชาชนหันมาดูแลใส่ใจสุขภาพของตนเองและครอบครัวด้วยการบริโภคสมุนไพรมากขึ้น เช่น ฟักทะลายโจร กระชาย เป็นต้น ทำให้สมุนไพรเป็นที่นิยมและมีความต้องการเพิ่มขึ้น แต่การใช้สมุนไพรนั้น หากนำมาใช้ไม่ถูกวิธีหรือไม่เหมาะสมแล้ว จากคุณสมบัติอันอาจกลายเป็นโทษได้เช่นเดียวกัน การมีความรู้เกี่ยวกับการใช้สมุนไพรจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับพื้นที่ในแต่ละท้องถิ่นนั้น ถือว่ามีความหลากหลายทางระบบนิเวศสูง มีพืชพรรณสมุนไพรนานาพรรณที่สามารถให้ประโยชน์ทางด้านโภชนาการ มีคุณค่าทางอาหาร และสิ่งที่สำคัญยิ่งคือภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้านที่สืบทอดกันมานาน จนกลายเป็นอัตลักษณ์ท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม องค์ความรู้ทางด้านพืชพรรณสมุนไพรดังกล่าวยังขาดการถ่ายทอดให้เด็ก เยาวชน และประชาชนในชุมชนเท่าที่ควร ทำให้ไม่มีผู้สืบทอดภูมิปัญญาการใช้สมุนไพรท้องถิ่นจากบรรพบุรุษ คนรุ่นหลังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องสมุนไพร ชนิดของพืชสมุนไพร สรรพคุณและการใช้ประโยชน์ ทั้งยังขาดการสนับสนุนการอนุรักษ์และการขยายพันธุ์พืชสมุนไพร เนื่องจากสมุนไพรบางชนิดได้มาจากป่าธรรมชาติ แต่ชุมชนมีการบุกรุกมีการตัดไม้ทำลายป่าอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สมุนไพรในชุมชนลดน้อยลง บางชนิดสูญหายไป หรืออาจหาได้ยากขึ้น

กระทรวงมหาดไทยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ และการใช้สมุนไพรไทยและสมุนไพรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ รวมถึงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย จึงได้ดำเนินโครงการ ๑ อปท. ๑ สวนสมุนไพร เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ขึ้นเพื่อร่วมแสดงความจงรักภักดีและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ที่ได้ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจนานัปการตลอดจนเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแหล่งเรียนรู้สวนสมุนไพร ให้เด็ก เยาวชน และประชาชนในชุมชนได้เห็นคุณค่าของสมุนไพรที่มีอยู่ในชุมชน รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพ การอนุรักษ์ และการใช้สมุนไพรท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ โดยน้อมนำ “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานไว้ มาปรับใช้ นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) เป้าหมายที่ ๒ ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการและส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อแสดงออกถึงความจงรักภักดี และเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖

๒.๒ เพื่อส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเกี่ยวกับชนิดของพืชพรรณสมุนไพร สรรพคุณ และการใช้ประโยชน์

๒.๓ เพื่อส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชนในชุมชน มีความรู้เรื่องพืชพรรณสมุนไพรไทย และสมุนไพรในท้องถิ่น รู้จักการนำสมุนไพรไปใช้ประโยชน์ และการอนุรักษ์พืชพรรณสมุนไพร

๓. กลุ่มเป้าหมาย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๗,๘๔๙ แห่ง

๔. วิธีดำเนินการ

กิจกรรมที่ ๑ “สมุนไพรท้องถิ่นเรา”

- กำหนดผู้รับผิดชอบการดำเนินโครงการ ๑ อบท. ๑ สวนสมุนไพร เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖ รวมทั้งหน่วยงาน/ผู้ที่เกี่ยวข้อง และวางแผนการดำเนินโครงการ
- กำหนดขอบเขตพื้นที่สวนสมุนไพร โดยอาจใช้พื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน หรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีความพร้อม มีพื้นที่เพียงพอต่อการทำสวนสมุนไพร (พื้นที่ปลูกเดี่ยวหรือหลายแปลงรวมกันไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ตารางเมตร) มีสภาพพื้นที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกพืชพรรณสมุนไพร และมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานดูแลพืชพรรณสมุนไพร
- สำรวจ และรวบรวมข้อมูลพืชพรรณสมุนไพรไทยและสมุนไพรในท้องถิ่น รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้พืชพรรณสมุนไพรในพื้นที่ เพื่อปลูกในสวนสมุนไพร

กิจกรรมที่ ๒ “ปลูกปักษ์สมุนไพร”

- เตรียมพื้นที่สวนสมุนไพรเพื่อเพาะปลูกพืชพรรณสมุนไพร
- ปลูกพืชพรรณสมุนไพรในสวนสมุนไพรที่กำหนดไว้ โดยปลูกพืชพรรณสมุนไพรที่หลากหลายชนิด ตามความเหมาะสม

กิจกรรมที่ ๓ “สวนสมุนไพรท้องถิ่น ทรงคุณค่า”

- ศึกษาข้อมูลด้านชีววิทยา กายภาพ โภชนาการ สรรพคุณ การนำไปใช้ประโยชน์ และจัดทำป้ายชื่อสมุนไพรกำกับบริเวณใกล้เคียงสมุนไพรแต่ละชนิด พร้อมทั้งข้อมูลความรู้เพิ่มเติมที่สามารถเข้าถึงได้
- จัดการพื้นที่สวนสมุนไพรที่กำหนดไว้เพื่อการอนุรักษ์ และเป็นแหล่งเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากสมุนไพรอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรมที่ ๔ “อนุรักษ์สมุนไพรท้องถิ่น”

- ส่งเสริมสนับสนุน สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พืชพรรณสมุนไพร ให้เด็ก เยาวชน และประชาชนในชุมชน เห็นความสำคัญและประโยชน์ของพืชพรรณสมุนไพรในท้องถิ่น รู้จักหวงแหน รู้จักการนำสมุนไพรไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
- เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินโครงการ ๑ อบท. ๑ สวนสมุนไพร เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ไปยังช่องทางต่าง ๆ เพื่อสร้างการรับรู้ไปสู่ประชาชนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น รวมทั้งเสริมสร้างให้เกิดการเรียนรู้ ในแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น โดยอาจใช้สื่อที่เข้าถึงประชาชนทั่วไป เช่น เสียงตามสาย เว็บไซต์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) โดยติดแฮชแท็ก ๑ อบท. ๑ สวนสมุนไพร (#๑อบท.๑สวนสมุนไพร) และแฮชแท็กสวนสมุนไพรรักษ์ถิ่น (#สวนสมุนไพรรักษ์ถิ่น)

๕. ระยะเวลาดำเนินการ

เดือนพฤษภาคม - เดือนตุลาคม ๒๕๖๖

กิจกรรมที่ ๑ “สมุนไพรท้องถิ่นเรา” ภายในเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๖

กิจกรรมที่ ๒ “ปลูกปักษ์สมุนไพร” ภายในเดือนมิถุนายน ๒๕๖๖

กิจกรรมที่ ๓ “สวนสมุนไพรท้องถิ่น ทรงคุณค่า” ภายในเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม ๒๕๖๖

กิจกรรมที่ ๔ “อนุรักษ์สมุนไพรท้องถิ่น” ภายในเดือนสิงหาคม - ตุลาคม ๒๕๖๖

๖. สถานที่ดำเนินการ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน หรือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีความพร้อม มีพื้นที่เพียงพอต่อการทำสวนสมุนไพร (พื้นที่ปลูกแปลงเดี่ยวหรือหลายแปลงรวมกันไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ตารางเมตร) มีสภาพพื้นที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกพืชพรรณสมุนไพร และมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานดูแลพืชพรรณสมุนไพร

๗. งบประมาณดำเนินการ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณ

๘. ผู้รับผิดชอบโครงการ

กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กองส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๙.๑ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เด็ก เยาวชน และประชาชนในชุมชน ได้ร่วมกิจกรรมเพื่อแสดงออกถึงความจงรักภักดีและเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖

๙.๒ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเกี่ยวกับชนิดของพืชพรรณสมุนไพร สรรพคุณ และการใช้ประโยชน์

๙.๓ เด็ก เยาวชน และประชาชนในชุมชน มีความรู้เรื่องพืชพรรณสมุนไพรไทยและสมุนไพรในท้องถิ่น รู้จักการนำสมุนไพรไปใช้ประโยชน์ และการอนุรักษ์พืชพรรณสมุนไพร

๑๐. ผู้เสนอ โครงการ ๑ อปท. ๑ สวนสมุนไพร เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖

(ลงชื่อ)

ผู้เสนอโครงการ

(นายขจร ศรีชวโนทัย)

อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

๑๑. ความเห็นของรองปลัดกระทรวงมหาดไทย โครงการ ๑ อปท. ๑ สวนสมุนไพร เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖

(ลงชื่อ)

ผู้ให้ความเห็นชอบโครงการ

(นายชัยวัฒน์ ชินโกสุม)

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย

๑๒. ผู้อนุมัติ โครงการ ๑ อปท. ๑ สวนสมุนไพร เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖

(ลงชื่อ)

ผู้อนุมัติโครงการ

(นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ)

ปลัดกระทรวงมหาดไทย